

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta Fakulta sociálních studií MU
Habilitační obor Politologie

Uchazeč Mgr. et Mgr. Oldřich Krpec, Ph.D.
Pracoviště Fakulta sociálních studií MU
Habilitační práce Obchodní politika v historické perspektivě. Politická moc a zájmy státu v mezinárodní dělbě práce

Oponent doc. Ing. Mgr. Štěpánka Zemanová, Ph.D.
Pracoviště Fakulta mezinárodních vztahů Vysoké školy ekonomické v Praze

Předložená habilitační práce spadá do oblasti mezinárodní politické ekonomie. Již tuto skutečnost je třeba ocenit, neboť mezinárodní politická ekonomie jako disciplína na pomezí ekonomických a politických věd je v ČR dlouhodobě podceňována. Jak výzkum, tak i praxe se momentálně potýká s nedostatkem specialistů v této oblasti. Jakýkoli příspěvek k rozvoji poznání i k výchově odborníků je zde tedy nanejvýš žádoucí.

Práce sleduje klíčové problémy mezinárodní politické ekonomie tj. vazby mezi státy (resp. obecněji aktéry mezinárodních vztahů) a trhy v široké historické perspektivě. Přitom se soustředí na genezi klíčových nástrojů k regulaci směny v rámci obchodní politiky a širší důsledky jejich úspěšného či neúspěšného využívání na mocenské postavení států i na mezinárodní systém jako celek. Právě uvedené zacílení lze považovat za klíčový odborný přínos textu a za splnění zásadního obsahového požadavku kladeného na habilitační práce §72, odst. 3 Zákona o vysokých školách č. 111/1998 Sb., tj. prezentaci nových vědeckých poznatků. Jako opodstatněná se, vzhledem ke zmíněnému zacílení, jeví i skutečnost, že práce čerpá téměř výlučně ze sekundárních pramenů. Habilitant využil velmi širokou materii sekundární historické, politologické i ekonomické literatury k vypracování obsáhlého inovativního textu, který je bezesporu dobrým východiskem pro další rozvoj oboru.

Práce je vzhledem k svému rozsahu (370 str.) členěna do 16 hlavních kapitol, přesto je její struktura poněkud nepřehledná. Na začátku je zařazen rozšířený úvod obsahující vedle obvyklých náležitostí i vymezení základních pojmů. Toto propojení se mi vzhledem k celkovému zaměření textu nejeví jako nešťastnější. K ukotvení textu na pomezí mezinárodní ekonomie a politické vědy (či do oblasti mezinárodní politické ekonomie, kam dle mého názoru směřuje nejvýrazněji, přestože tuto skutečnost výslovně nedeklaruje) by bylo vhodné zařadit obecnější kapitolu vymezující širěji stěžejní pojmy (obchodní politika, její základní podoby a nástroje, národní zájem, moc, síla, zdroje moci...). Čtenáři by pak byla zřejmější stěžejní argumentační linie, která se někdy ztrácí v úctyhodném množství detailních faktografických informací koncentrovaných v textu. Logiku struktury textu rovněž narušuje zařazení nečíslovaných kapitol, z nichž některé mají spíše funkci úvodu k následujícím pasážím a některé naopak shrnují předcházející kapitoly. Orientaci čtenáře v práci pak komplikuje i fakt, že některé kapitoly vypadly z obsahu.

Z obsahového hlediska práce komplexně pokrývá vývoj obchodních politik od jejich prvopočátků v rámci klíčových civilizačních celků období před evropskou expanzí (antického, islámského, čínského a indického), přes soupeření evropských mocností od středověku až po 18. století, liberalismus 19. století a režimy mezinárodního obchodu ve století 20. a 21. Je pochopitelné, že při tomto časovém záběru habilitant nemohl téma zcela vyčerpat, a bylo by možné poukázat na řadu otázek, které ještě v textu mohly být reflektovány. Obširnější diskusi tohoto typu ale nepokládám za účelnou. Postrádám pouze dva významnější momenty, které by vzhledem k tématu práce zasloužily širší reflexi:

1) Využívání smluvních nástrojů obchodní politiky a úspěšná/neúspěšná mezinárodní jednání o jejich vytvoření – ve starších časových obdobích mám na mysli zejména kapitulační režimy, případně reciproční bilaterální smlouvy; v meziválečném období např. konference typu Janov nebo Rapallo, v novější době pak ovlivňování obchodních politik méně vyspělých států vyspělými zeměmi vedle (v práci zmiňované) Všeobecné dohody o clech a obchodu též např. prostřednictvím Světové banky nebo Mezinárodního měnového fondu (washingtonský a post-washingtonský konsensus) nebo neúspěšné smluvní iniciativy vyspělých států s perspektivním rozšiřováním na státy méně vyspělé (Multilaterální dohoda o investicích OECD, ACTA).

2) Práce vhodně zařazuje exkurzi do hlavních proudů ekonomické teorie, které v různých časových obdobích ovlivňovaly formování obchodní politiky. Vzhledem k ukotvení práce na pomezí ekonomie a politických věd by však byla vhodná i diskuze relevantních teorií a přístupů z tohoto oboru (např. Angellova Velká iluze, dále interdependence, teorie závislosti aj.) a jejich vlivu na obchodní politiku.

Oceňuji, že se habilitantovi podařilo zejména v kapitolách věnovaných starším obdobím postihnout v ČR málo sledované negativní mimoekonomické důsledky politické a ekonomické expanze evropských států (srov. např. kap. 12), i když tato linie nebyla důsledně dovedena až do současnosti. Dalším kladem textu je bezesporu široká datová materie zpracovaná do téměř 170 tabulek.

Z hlediska formálního je třeba vyzdvihnout malé množství překlepů a chyb při značném rozsahu textu. Práce je psána kultivovaným a hutným jazykem. K jejím kladům patří i důsledné využívání českých transkripcí geografických názvů, jmen atd., které v textu bez jazykové korektury není vždy standardem. V některých momentech však habilitant zbytečně využívá cizí výrazy tam, kde by se dal najít český ekvivalent („*Návrat k předválečným obchodním „patterns“ ...* – str. 176; „*dopad [...] externích šoků na „patterns“ světového obchodu* – s. 177; „*pozice nizozemského stadholdera*“ – s. 107), případně přechází k popularizačním formulacím působícím v odborné práci poněkud rušivě („*Hanza [...] definitivně vyklidila pole*“ – s. 61).

Díličí výhrady, které výše uvádím, mají spíše napomoci k dalšímu zkvalitnění textu. Již v předložené podobě je zřejmý jeho publikační potenciál a pokud jej habilitant bude chtít dopracovat do podoby monografie, mohou napomoci k jejímu zacílení na širší okruh čtenářů.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce:

1. Jak problematiku obchodní politiky či obecněji mezinárodního obchodu reflektuje teorie mezinárodních vztahů? Které přístupy považujete za klíčové z hlediska dopadů na praxi států, případně dalších aktérů mezinárodního obchodu?

2. Jaké normativní problémy se řeší v rámci současného režimu mezinárodního obchodu a jaký je dopad iniciativ k řešení těchto problémů na obchodní politiky států? Lze říci, že v souvislosti s nastolení normativních otázek zaměřených např. na omezení negativních externalit vznikajících při výrobě a obchodu dochází nebo na zmírnění distribučních nerovnováh k nárůstu vlivu nestátních aktérů na obchodní politiky států?

Závěr

Habilitační práce Oldřicha Krpce „Obchodní politika v historické perspektivě. Politická moc a zájmy států v mezinárodní dělbě práce“ *splňuje* požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Politologie.

Praha, dne 10. 5. 2016

Štěpánka Zemanová